

Plukovník Ing. František Valach, CSc.

Strategie pro 21. století

Současná doba přinesla explozi strategie do všech oblastí společnosti. Kdeby teď o ní hovořili: ekonomové, politici, diplomaté, podnikatelé a jiní. Také ve vojenské odborné literatuře se diskuze stále častěji orientují na problematiku strategie. Následující polemika dvou největších soudobých vojenských expertů ukazuje možné přístupy k řešení rozhodujících strategických otázek.

* * *

V odborné stati "Overview: Future Airpower and Strategy Issues", plukovník Warden verzus plukovník Szafranski, je formulována inovace strategie, jež by měla být ústředním mottem současné a budoucí revoluce ve vojenských záležitostech.

Oba přední vojenští teoretici se shodují na definici strategie jako **umění přetvářet cíle národní bezpečnosti do reálných vojenských plánů a procesů (operací)**. Definovat záležitosti strategie v revolučním období vojenství je zvláště důležitou výzvou. Dále se však jejich názory rozcházejí. Plk. Warden píše, že „válka ve 21. století bude výrazně jiná než jakékoli vojenské střetnutí, s kterým jsme se setkali před válkou v Perském zálivu“. Naproti tomu plk. Szafranski zastává názor, že „v návodech pro podobné války i války velkého rozsahu nemůže být v podstatě mnoho revolučního a nového“.

Warden se domnívá, že strategie 21. století musí zajistit především tzv. **korektnost**, která podle něj spočívá v tom, že: vysoké ztráty nebudou politicky ospravedlnitelné, kolaterální (vedlejší, nechtěné) škody musí být minimalizovány, neletální (neusmrčující, „humánní“) zbraně a technologie musí mít široké použití a rozhodující pro budoucí válku bude hlavně zpracování informací. Strategie se musí zaměřit na organizaci (uspořádání) veškerých akceschopných systémů nepřítele, nejenom na jeho ozbrojené síly.

Na základě analogie systémového modelu s využitím pěti kruhů (viz obr.) Warden uvažuje, že strategie by měla mít za rozhodující cíl ničení velení nepřítele, zdroje energií nebo zásob, infrastrukturu, průmyslové aglomerace a ozbrojené síly až jako poslední. Toto by mělo ničit letectvo jako nejvlivnější nástroj nové éry vedení operací.

Podstatou Wardenovy strategie je souběžné napadání těchto podstatných součástí nepřítele, a ne koncentrace výhradně na ozbrojené síly. Je přesvědčen, že analýza oněch pěti kruhů nám dává postačující obraz toho, na koho a kdy udeřit, zároveň co zohlednit **v pojetí nepřítele jako systém**, ne jen jako samostatné masy tanků, letadel nebo vojáků. Wardenovým cílem je „stanovit kalkulaci (cenu) politickou, ekonomickou a vojenskou vyšší, než je nepřítel ochoten zaplatit, nebo jej strategicky či operačně paralyzovat tak, aby se stal neschopným akce“. Plukovník Szafranski oponuje a pochybuje, zda podobná strategie skutečně směřuje k „takové celkové redukci úrovně schopností systémů nepřítele, aby byl jeho organický systém paralyzován“.

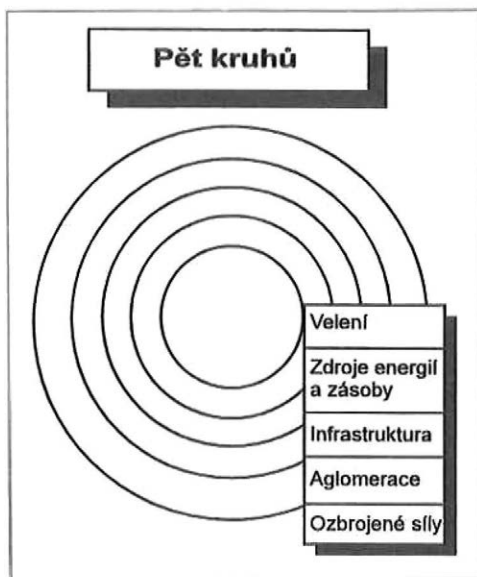
Je útok na několik variantních center v „následující možné válce“ a „válce vysoké intenzity“ novou teorií války? Podle Szafranského byly souběžné a soustředěné útoky prováděny již dávno. I v minulosti byl často nepřítel identifikován jako systém, proto narušování velení a útoky na velitelství nejsou pro vedení operací ničím novým. Szafranski dodává, že jednotné integrované operační plány (SIOP – single integrated operations plan) pro možnou příští válku a válku vysoké intenzity jsou již delší čas používány při plnění úkolů amerického strategického velení vzdušných sil. Byly vlastně užívány dříve, než „výše uvedené kruhy vešly do módy“.

Zatímco podle plk. Wardena model strategie pěti kruhů může fungovat proti velkým státům, jako je například Čína, nebo téměř jakémukoli protivníkovi, plk. Szafranski limituje jejich prospěšnost jen na menší průmyslové státy. Pokud jde o uplatnění v misích proti terorismu nebo povstaleckým organizacím, není si jist úspěchem. „Vážnou závadou je,“ píše Szafranski, že „vzdušné síly nedokáží přispět rozhodujícím způsobem v boji proti terorismu a povstalcům.“

Plukovník Warden je autorem knihy „Plánování leteckých operací“ (Campaign Planning for Combat), kterou vojenští odborníci významově srovnávají s proslulou prací „O válce“ Carl von Clausewitze. Tím čím byl a je stále Clausewitz pro pozemní síly, je nyní Warden pro vzdušné síly. Plk. Warden svou teorii úspěšně ověřil v klíčové pozici plánovače a organizátora spojeneckých vzdušných operací, které přinesly vzdušnou převahu koalici armád v roce 1991 ve válce v Perském zálivu. **Paralelní válka**, která přerostla ve vítěznou válku velkého rozsahu, šokovala a paralyzovala Irák a jeho vojenské síly.

Wardenovy úvahy naznačují, že příští možná válka ještě více zdůrazní roli vzdušných sil, jež by mohly být v konfliktech 21. století použity jako klíčové k rychlému a úplnému vítězství. Warden ve své knize o plánování leteckých operací říká, že „války jsou velké a malé, omezené a neomezené, jaderné nebo nejaderné, geograficky místní nebo světové. ... I když jsou tyto způsoby dělení užitečné, neposkytují příliš dobrý základ pro plánování nebo řízení operací, protože jsou ještě příliš široké“. Z tohoto hlediska přichází s návrhem na užitečnější dělení operací ve válce na části, které mají vztah k sestupným úrovním odpovědnosti. Čtyři úrovně války zde vysvětlované jsou: úroveň velké strategie, strategická úroveň, operační a taktická úroveň.

Wardenem definované úrovně rozlišují dvě strategické dimenze: rovinu **velké strategie**, kde se podle něj přijímají základní rozhodnutí, která však mají největší



Obr.

důsledky. Stát určuje, zda se zúčastní války, kdo budou jeho spojenci a nepřátelé apod. Druhý **strategický horizont (úroveň)** války se týká celkového vedení války, přibližné velikosti sil, které budou dány k dispozici a velikosti úsilí na válčišti.

Operační úroveň války je nejbližší nižší úrovni pod strategickou. Týká se především toho, jak dosáhnout strategické cíle války přidělenými silami. Je to úroveň na níž se sestavují plány pro skutečné použití pozemních a leteckých sil a úroveň na níž se tyto síly používají v průběhu tažení. Obecně řečeno, velitel na válčišti se zabývá operacemi (na rozdíl od strategie).

Pro úplnost je potřebné dodat, že **taktická úroveň** je nejnižší úroveň války, kde se proti sobě stojící síly fyzicky střetávají, kde jsou cíle zcela jednoznačné, jako např. dobytí důležitého prostoru, výšiny ap.

Plk. Szafranski stále argumentuje tím, že teorii vedení válek prosazovanou plk. Wardenem, s hlavní rolí náležející letectvu, **nelze uplatnit ve všech druzích dnešních, a zejména budoucích konfliktů**. Szafranski tvrdí, že „nemáme vypracovanou teorii pro vzdušné síly a strategii letectva, kterou lze aplikovat všeobecně“. To vede k otázce, zda je možná jediná (anebo také ne jediná) doktrína letectva a vojenská strategie pro všechny nepředvídané mise, která by byla efektivní i při mnohotvárnosti nejrozličnějších typů konfliktů, jimž Spojené státy a jejich spojenci mohou čelit v budoucnosti. Možná by bylo účelnější hledat víceúčelové doktríny zasazení letectva, pro variantní alternativy typů konfliktů i nepřátel.

Plk. Warden ve své knize „Plánování leteckých operací“ také připouští, že koncepční operační doktrína neexistuje. Přitom klade hlavní důraz na **operační myšlení**. Ačkoli stojí zdánlivě ve stínu, „zůstává důležité a jeho správné chápání má i nadále velký význam“. Mnohé z našich současných problémů, týkajících se použití různých druhů ozbrojených sil, vyplývají z chybějící systémové doktríny pro jejich jednotlivé i společné použití v operaci pro zajištění určitého strategického cíle. A právě kniha plk. Wardena se stala pokusem o vyplnění této mezery. Poskytuje rámec pro plánování a provádění vzdušných operací, které se v praxi plně osvědčily, zejména ve zmíněné válce proti Iráku, ale i jinde.

Historie je jedinou laboratoří, kterou máme v míru pro sestavování a ověřování teorií války. Proto kniha plk. Wardena rozsáhle čerpá z posledního půlstoletí leteckých válek. Využívá poznatků jak vítězů, tak poražených (podle jeho mínění je často lepší poučení získané po porážce). Kniha se snaží dát poučení, která lze získat z mnoha operací. Nenavrhuje, aby byla určitá metoda opakována v budoucnosti, i když připouští, že se některé opakovat mohou. Je známou pravdou, a tvrdí to i autor knihy, že něco, co bylo vyřešeno v minulosti, může veliteli nebo plánovači poskytnout nápad anebo jistotu, aby se pokusil o podobný přístup v budoucnosti. Zde je možné uplatnit známý příměr: proč nevyužít praxí vyzkoušené, proveditelné a fungující?

Domnívám se, že publikací plk. Wardena se podařilo souhrnně a systémově uspořádat na vysoké odborné úrovni komplexní otázky strategie na válčišti související s plánováním leteckých operací s použitím letectva na operačním stupni. Nejnaléhavějším úkolem velitele na válčišti, jak tvrdí autor, je **převést cíle války vedené státem na plány pro operační stupně**. Podává svůj předmět s uváděním zajímavých historických příkladů a zdůrazňuje, že zvládnutí strategie na operačním stupni může být klíčem k vítězstvím v budoucích válkách.

V jeho vysvětlení jak používat leteckou sílu v budoucích leteckých operacích proti rozmanitým nepřátelským činnostem se uplatňují letecké síly zejména hromadným zasazením, soustředěním a ekonomii sil. Přitom nezapomíná na situaci, kdy může být nepřátelské letectvo v početní i technologické převaze. Říká: „... aby letectvo, které má nižší počty zvítězilo, musí bojovat lépe a chytřejí“. Tato kniha umožňuje důstojníkům a pracovníkům na operačním stupni, velitelům a plánovačům lépe pochopit, jak plnit nesnadné úkoly vzdušných operací.

Nyní je na čtenáři, aby rozhodl sám co je nové nebo neobvyklé v teoriích o vzdušných silách plk. Wardena pro 21. století a zda-li tyto teorie budou fungovat v celé škále konfliktů. Na čem se totiž oba vojenští experti, plk. Warden a plk. Szafranski, shodují je, že „ochromení“ nebo neutralizace kritických bojových postupů nepřítele – vojenských, civilních, psychických nebo psychologických – je důležité pro dosažení úspěchu strategie vedení bojové činnosti v 21. století.

Literatura:

- * **Barry Schneider and Lawrence E. Grinter:** Battlefield of the Future – 21st Century Warfare Issues, “Overview: Future Airpower and Strategy Issues”, Air University, Maxwell Air Force Base, 1996.
- * **John A. Warden:** The Air Campaign – Planning for Combat, National Defense University Press, Washington D.C., 1988.
- * **John A. Warden:** Vojenské letectvo po roce 1991. VR 3/67.
- * **Carl von Clausewitz:** O válce. Bonus, Brno 1996.

Základní účel jaderných sil spojenců je politický: zachovat mír a zabránit nátlaku a jakékoli válce. Tyto síly budou nadále plnit zásadní úlohu v tom, že vnesou nejistotu do mysli každého agresora ohledně toho, jak spojenci zareagují na vojenskou agresi. Tyto síly také demonstrují, že žádná agrese není rozumnou volbou. Nejvyšší zárukou bezpečnosti spojenců jsou strategické jaderné síly Aliance, zejména USA; nezávislé jaderné síly Spojeného království a Francie, které hrají vlastní odstrašující roli.

Z nové strategické koncepce NATO pro 21. století, schválené na washingtonském summitu 24. dubna 1999.